

lyeket a jövőben állandóan el kell látnia a belterjes erdőgazdálkodás folyamatos, részletes megtervezése és az erdőgazdasági bővített újratermelés megvalósítása érdekében.

**

Erdőgazdasági dolgozóink javaslatait most a Főigazgatóságon behatóan tanulmányozzák. Nagyrészt ezeknek a felhasználásával készülnek majd az új népgazdasági terv végleges és részletes előírásai. A legdemokratikusabb formában az ország igazi gazdája, maga a nép alakítja ki ezeket. Végtelenül megtisztelő ebben a munkában résztvenni és felemelő érzés lesz küzdeni a közösen kialakított feladatok megvalósításáért.

Jérome René

A fahasználó erdőgazdaságok favágatási tervének ellenőrzéséről

S A L I E M I L főosztályvezető

A favágatási terv az erdőgazdaságok munkáját szabályozó éves tervnek egyik legfontosabb szakmai alapterve. Jóságától nagyban függ az erdőgazdaságok tervszerű munkaerő-, hitel- és energiagazdálkodása, minthogy a fakitermeléssel kapcsolatos költségek az erdőgazdaságok költségeinek mintegy kétharmadát adják. A favágatási terv jóságától függ, hogy a népgazdaság egyes ágainak faanyagellátása tervszerű-e vagy sem; nagy a hatása a faimport tervszerű bonyolítására. Ugyanakkor a favágatási terv egyik része az erdőgazdasági újratermelés tervének is, mert a kitermelésre kerülő fatömegnek mintegy egyharmada nevelővágásokból, egy negyede pedig felújítóvágásokból származik.

A favágatási tervvel szemben támasztott követelmények biztosítása érdekében hozta az elmúlt évben az Országos Erdészeti Főigazgatóság Kollégiuma azt a határozatot, hogy az 1956/57. gazdasági évre készülő favágatási terveket az erdőgazdasági termelés mindennapos gondjaitól bizonyos mértékig független szerv, az Állami Erdőrendezési Intézet ellenőrizze az ún. fahasználó erdőgazdaságoknál, tehát a legnagyobb fatömeget kitermelő erdőgazdaságoknál. Ez az intézkedés csak egyike azoknak az intézkedéseknek, amelyeket az OEF a favágatási tervek minőségének a megjavítása érdekében tett. Igen intenzíven folyik pl. az Erdészeti Tudományos Intézetben a kutatómunka a favágatási terv készítése jobb, fejlettebb módszereinek a kialakítása céljából.

Az Állami Erdőrendezési Intézetnek a favágatási terv ellenőrzésével kapcsolatos jelentése, adatai azt mutatják, hogy a legtöbb erdőgazdaság ma már a súlyának, fontosságának megfelelően foglalkozik a favágatási tervvel, másutt azonban vannak még olyan hiányosságok, amelyeket megismételni nem szabad. A következőkben elsősorban ezeket a megszüntendő hiányosságokat tárgyaljuk, mégpedig a munka megjavításához szükséges intézkedésekkel együtt.

A favágatási terv készítésének vannak olyan alapelvei, amelyek különösen nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a favágatási terv a különböző igényeknek megfelelhessen. Gyakran teszik azt az észrevételt, hogy a favágatási terv készítésekor az erdőművelési követelményeket nem veszik figye-

lembe. Sajnos ezt több erdőgazdaságnál tapasztaltuk, mert a gyéritésre és a felújítógázásra besorolt erdőrészleteik jelentős részében *nem jelölték meg az eltávolításra kerülő fákat*. Ennek az a következménye, hogy mind a becslési jegyzőkönyv, mind a fatömegszámítás az irodában készül, nyilvánvalóan nem egyeznek az így kihozott adatok a valóságos kívánalmakkal; a fahasználat megkezdése előtt elvégzett jelölés pedig már nem tudja a bekövetkező károkat kellőképpen mérsékelni. Ugyancsak az újratermelés szempontjából lényeges, hogy a *gyérités és felújítógáz jelöléséhez irtse- nek az erdőgazdaságok dolgozói*. Sajnos, ebben a tekintetben nem biztosítottuk még általánosan a fejlesztési határozatnak azt az előírását, hogy „a kivágásra kerülő fák kijelölését — az erdőápolás legfelelősségteljesebb munkáját — az erdészetek nagy gyakorlattal rendelkező erdőmérnökei vagy erdésztechnikusai végezzék“. Ennek az eredménye az, hogy egyes helyeken sűrű sarjcsokros cseresekben az alsó szintben levő gyertyán teljes kiirtását tervezik, a sűrű felső szinthez pedig hozzá sem nyúlnak.

A favágatási terv készítésével kapcsolatos helyszíni munkákat jellemzi egyes erdőgazdaságokban az is, hogy *elmulasztják a tervezett tarvágás határvonalának a megjelölését*. A fák, ill. a terület határvonalának megjelölése terén az elmondottak a legsúlyosabbak.

Kisebb hibák, de ezeket is feltétlenül meg kell szüntetnünk, hogy a jelölés megtörténik ugyan, de a jelzést — minthogy mésszel történt — az első eső lemossa. Különösen simakérgű fajok esetén volt ez tapasztalható. Mivel a tervgazdálkodás általános célkitűzéseivel teljes összhangban készítjük közel egy évre előre favágatási terveinket, a jelölési módot úgy kell megválasztanunk, hogy *a fakitermelésig jól láthatók legyenek a jelek*. Nem ismerte fel még számos erdőgazdaság annak fontosságát, hogy a kivágásra kijelölt fákat a *gyökfőn is megjelölje*, holott egyedül ennek végrehajtása biztosítja azt, hogy utólagosan ellenőrizhető legyen, vajon a kijelölt fákat vágta-e ki. Más esetekben a fák megjelöléséhez olyan jeleket használnak, amely jelek pl. az erdőrészlethatárt is mutatják az erdőben. Nyilvánvaló, hogy *az azonos jelölés káros következményekkel járhat és eltávolítanak olyan fákat, amelyeket nem szántak arra*.

A favágatási terv készítésének hiányosságai sok esetben visszavezethetők a *legszükségesebb eszközök hiányára*. Elégé általános a famagasságmérő és a fatömegtábla használata nélkül készült terv. A famagasságmérő alkalmazásának elmulasztása semmivel sem menthető, és alapjában véve az sem elfogadható ok, hogy a fatömegtáblák nem adnak minden erdőrészletben elfogadható adatot.

Ahol egyébként a szükséges eszközök rendelkezésre álltak, ott is előfordult ezeknek *az eszközöknek a hibás használata*. Elsősorban a magasságmérésekben fordult elő olyan hiba, hogy a magasságot a korona közepéig mérték. Az ilyen magasságmérésnek csak a valóságosnál alacsonyabb fatömeg lehet a következménye s nyilvánvaló, hogy 1—6 m-rel alacsonyabb famagasság figyelembevételével számítva az iparifakihozatal becslése is teljesen megbízhatatlan.

Az eszközök hibás használatán túlmenően előfordulnak *hibás módszerek is*: kevés fának mérik a magasságát és a kis számú adat nem ad elég alapot a magassági görbe megszerkesztéséhez. Más esetekben — elegendő magassági adat mellett is — nem ismeretesek a magassági görbe szerkesztésének a szabályai. Igen gyakori hiba, hogy az iparifatómeg

szemmel való becslését a kitermelésben gyakorlattal nem rendelkező dolgozókra bízzák. Hasonló veszélyt jelent az előző évi iparifakihozatal gépies alkalmazása. Ez utóbbi különösen jelenleg okozhat jelentős hibát, mint-hogy a kcrábi években az erdőgazdaságok a favágatási tervben szerepeltetett választékokhoz igazították a kitermelést, ugyanakkor ma — a tűzifa terhére — több iparifát lehet a kidöntött fákból termelni. Ezeknek a hibáknak a következtében a favágatási tervben gyakran alacsonyabb iparifatömeg szerepel, mint amennyi reális becslés esetén kimutatható és gondos kitermelő munka mellett kihozható volna.

Megállapítható továbbá, hogy a favágatási tervek készítésével kapcsolatos *egységes becslési eljárások hiánya* is érezteti hatását. Túlzás volna ugyan arra gondolni, hogy a becslési eljárásokat országosan a legmerekvebb korlátok közé szorítsuk, de ugyanakkor gondoskodnunk kell arról, hogy az erdőhasználati utasításban tárgyalt eljárást a legszélesebb körben megismerjék és alkalmazzák erdészeink, s attól csak az utasítás-megszabta kereteken belül engedhetünk meg eltéréseket.

Mindezeket kívül gyakori ma még az *elvi felfogás helytelenségéből* eredő hibák száma. Eléggé általános hibaként fordult elő az az eset, hogy az előtervben megadott fatömegnél a kijelölt fák fatömege jóval többet adott, a favágatási tervben azonban a hibás, alacsony gyérintési fatömeg szerepelt továbbra is. Káros ebben az esetben a csak tájékoztatás céljára készült előtervben levő adatok megmerekvítése. Még károsabb az a szemlélet, amely ilyen esetekben a hibát arra vezeti vissza, hogy a visszajelölést elmulasztották. Visszajelölésről, tehát a jelölések törléséről, csak akkor volna szabad beszélnünk, ha az egyes fák eltávolításra történő kijelölése szakszerűtlen volt. Mégis igen gyakori az itt felhozott eset és egyáltalán nem tükrözi azt az egyedül helyes felfogást, hogy a nevelővágások tervezésének az alapja a terület. Hasonló természetű hiba az is, — sajnos, szintén az előhasználatok területén fordul elő —, hogy a végleges favágatási terv összeállításakor csökkentik a nevelővágásra tervezett erdőrészetek számát, tehát egyben a területét is azért, mert az előtervben előirányzott gyérintési fatömeget — minthogy az előterv alacsony fatömeeggel számolt — a kisebb területről biztosítják. Ez a hiba szintén az előterv céljának meg nem értéséből fakad.

Gyakori a *szakképzettség hiányára* visszavezethető hibák száma is. Sok erdőgazdaság a favágatási terv készítésére megadott hosszúlejáratú határidő ellenére sem használta fel a lehetőségeket s előfordult, hogy a határidő lejártát megelőző napon még folyt a helyszíni munka. Előfordult, hogy bár a helyszíni kijelölés szakszerű volt, a favágatási terv és a valóság mégsem egyezett, mert helyszíni becslést nem végeztek, hanem irodában állították össze a jegyzőkönyveket. Előfordult, hogy az erdőrészlet területének kis hányada adta az erdőrészlet egész területére előirányzott fatömeget s ezért az erdőrészletnek csak egy részét szánták gyérintésre.

Mivel az alacsony előtervi adatok a legtöbb esetben üzemterveken alapultak, *erdőrendezőinknek nagyobb gondot kell fordítaniok az előhasználatok tervezésére*, mert akkor az előterv merev alkalmazása esetén sem járhat durva hibákkal.

Viszonylag kisebb az olyan hibák száma, amelyek azzal jártak, hogy a valóságosnál *tudatosan alacsonyabb fatömeget* állítottak be a favágatási tervbe azért, hogy a különbséget alkalmas lesz más erdőrészletek hiányá-

nak fedezésére. Az ilyen megoldás visszaélésekre, a nyilvántartások hamis vezetésére, stb.-re ad lehetőséget.

Erdőgazdaságaink sem minden esetben helyesen nyúltak a problémához és megtörtént, hogy érdemi, tehát helyszíni ellenőrzés helyett irodai ellenőrzésre kérték be a becslési jegyzőkönyveket.

Több helyütt akadályozta a jó munkát az, hogy a kerületvezető térkép hiányában nem állapíthatta meg helyesen az erdőrésztetek határát.

Kétségtelen, hogy az előfordult hiányosságokért nem lehet mindenben az erdészetteket okolni. Akadályozta a munkát a becsléseknél alkalmazott segéd munkások alacsony órabére (1,92 Ft) is.

Mindezek a hiányosságok — ha nem is általánosak — gyakoriak. Látnuk azonban azt is, hogy az az elmúlt évekhez képest javult a munka minősége, s pl. a Balatonfelvidéki Állami Erdőgazdaság kijelölései szakszerűek, becsléseik jók, iparifakihozatali tervezésük feszített. Hasonlóan jó munkát végzett az Északmátrai Állami Erdőgazdaság Siroki Erdészete.

A favágatási terv készítéséhez számos erdőgazdasági munka kapcsolódik. Szinte valamennyi területen sok intézkedés történt ennek a munkának a megjavítása érdekében. Egyet külön is kiemelünk: kizáró okul szolgál az élüzem-feltételek közt, ha nevelővágást, felújítóvágást az egyes fák, tarvágást pedig a határvonalak kijelölése nélkül hajt végre az erdőgazdaság.

Jól képzett erdőgazdasági dolgozókkal, jó segédeszközökkel, jó módszerek alkalmazásával, kellő ellenőrzéssel, a segéd munkások órabérének javításával a favágatási terv színvonala tovább emelhető, és akkor betölti a neki szánt szerepet.

Gondolatok a szerfabeclsés köréből

LÁMFALUSSY SÁNDOR egyetemi tanár

Az erdőbecsléstanok kimerítő részletességgel foglalkoznak a faállományok fatömegének megállapításával. Fő céljuk a fatömeg minél pontosabb megállapítása. Ezen belül külön választják a szerfacélokat szolgáló fatömeget a tűzifától. A múltban ez az eljárás mind erdőrendezési, mind pedig fahasználati szempontból kielégítő volt. Amíg az erdőbecsléstan erdőrendezési célokra a faállományok különböző becslési eljárásait a faállományszerkezettan törvényszerűségeire építi fel, addig a véghasználatra szánt faegyedek fatömegének és szerfaválasztékának megállapítása a legtöbb esetben nem helyezkedhet faállományszerkezettani alapokra, mert a különböző természetes felújítási módok szerint megbontott állományok már nem teszik lehetővé ennek a törvényszerűségnek az alkalmazását. Ezenkívül vágásterületeink a múlthoz viszonyítva kisebbek, szétszórtabbak és az állományok megbontottak, ami miatt a kiegyenlítődség törvényszerűsége már nem érvényesül.

Ezek szerint a szerfa választék szerinti becslésére más utat kell keresni.

Fakitermelésünk tervezésének alapja a favágatási terv. A jó favágatási tervnek egyik alapfeltétele a kitermelésre kerülő fa választékok szerinti tömegének megállapítása. A tervgazdálkodás megköveteli tőlünk, hogy a továbbfeldolgozó (fűrészüzemek, lemezipar, vagyipar stb.) és a fát felhasználó (államvasúti, bányászati, mezőgazdasági stb.) üzemek pontos tájékozottsággal bírjanak afelől, hogy a szóbanlévő tervében milyen szerfaválasztékokra mekkora mennyiségben és minőségben tarthatnak számot. Mindezek alaposan indokolják azt, hogy a szerfaválaszték becslésének kérdésével a legkomolyabban foglalkozunk. Szerfaválaszték-becsléssel mind a kül-